تاثیر آموزش بر الگوی اسنادی دانشجویان پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد بیرجند

شهین طاقی*، سید ابوالفضل وقار سیدین، محجوبه گلدانی مقدم، سیدمحمد علی طباطبایی

چکیده

مقدمه: با توجه به تأثیر الگوی اسنادی بر رفتار و احساسات افراد لازم است مربیان پرستاری الگوهای اسنادی که دانشجویان را نسبت به فعالیت‌های یادگیری غیر مسؤول می‌سازد، تغییر دهند. این مطالعه با هدف بررسی تأثیر آموزش اسناد بر الگوی اسنادی دانشجویان پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد بیرجند در سال تحصیلی ۸۹-۸۸ انجام شد.

روش‌ها: در این مطالعه نیمه تجربی ۱۸۷ دانشجوی پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد بیرجند به طور تصادفی در دو گروه تجربی (۹۴ نفر) و شاهد (۹۳ نفر) قرار گرفتند. ابتدا، الگوی اسنادی دانشجویان توسط پرسشنامه اسناد کنترل جولیان راتر بررسی گردید. برنامه آموزش اسناد در گروه تجربی اجرا و در پایان مطالعه، مجدداً الگوی اسنادی دانشجویان بررسی گردید. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری تی زوجی، تی مستقل و مک‌نمار مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

نتایج: میانگین نمره اسناد در ابتدای مطالعه در هر دو گروه نشان‌دهنده الگوی اسنادی بیرونی بود. در پایان مداخله، میانگین نمره اسناد گروه تجربی در سطح معناداری کاهش یافته (از ۱/۸۹±۹/۸۸ به ۱/۹۳±۸/۷۶ رسید) که نشان‌دهنده کسب الگوی اسنادی درونی بود. تغییر میانگین نمره اسناد دانشجویان گروه شاهد از لحاظ آماری معنادار نبود. مقایسه تغییرات میانگین نمره اسناد دانشجویان قبل و بعد از مداخله در دو گروه نشان‌دهنده تفاوت معنادار بود. به عبارتی گروه تجربی به طور معناداری الگوی اسناد درونی بیشتری از گروه شاهد کسب کرده بودند.

نتیجه‌گیری: به نظر می‌رسد برنامه‌های آموزش اسناد در ابتدای ورود دانشجویان به دانشگاه باید مورد توجه قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: الگوی اسنادی، آموزش، دانشجویان پرستاری، یادگیری خودراهبر

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی/ اسفند ۱۳۹۰؛ ۱۱(۸): ۹۵۱ تا ۹۵۹

مقدمه

نظریه اسناد کوششی است برای ارائه علت یا دلیل وقوع رویدادها یا تجربه‌های شخصی. در روانشناسی تربیتی نظریه اسناد تلاش دارد تا تبیین‌های فراگیران را برای موفقیت‌ها و شکست‌های آنان در موقعیت‌های کلاسی به طور نظام‌داری توصیف کند(۱). نظریه اسناد توسط وینر در سال ۱۹۸۶مطرح شد. بر اساس این نظریه تبیین‌هایی که از موفقیت‌ها و شکست‌های خود داریم، انگیزش ما را در انجام تکالیفی که احتمال شکست یا موفقیت دارد، تعیین می‌کند(۲).

نظرات وینر بر پایه کارهای اولیه راتر استوار است(۲). راتر مفهوم منبع کنترل را مطرح کرد. منبع کنترل به عقاید و باورهای فرد درباره ارتباط بین رفتارهای وی و

* **نویسنده مسؤول:** شهین طاقی (مربی)، گروه پرستاری، دانشگاه آزاد اسلامی- واحد بیرجند، بیرجند، ایران. shahintaghi@ymail.com

دکتر سید ابوالفضل وقار سیدین (استادیار)،گروه پرستاری، دانشگاه آزاد اسلامی- واحد بیرجند، بیرجند، ایران. (waghars@yahoo.com)؛ دکتر محجوبه گلدانی مقدم، دستیار ارتودنسی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی یزد، یزد ایران. (mahdjoubegoldanimoghadam@yahoo.com)؛ دکتر سیدمحمد علی طباطبایی، دندانپزشک (alitabatabaei89@yahoo.com)

تاریخ دریافت مقاله: ۸۹/۹/۲۹، تاریخ اصلاح: ۹۰/۹/۸، تاریخ پذیرش: ۹۰/۹/۹

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]

پیامدها اشاره دارد. فردی که دارای منبع کنترل درونی است، نتایج را حاصل تلاش‌های خود می‌داند. چنین اشخاصی مسؤولیت آنچه برایشان اتفاق می‌افتد را بر عهده می‌گیرند. در مقابل فردی که منبع کنترل بیرونی دارد، رویدادها را نتیجه بخت و اقبال، تقدیر، تصادف یا عملکرد دیگران می‌داند. این افراد پیامدها را حاصل تلاش و توانایی خود نمی‌دانند(۲).

معلمان باید به فراگیرانی که به شدت بیرونی هستند و در این اعتقاد پایدار هستند، توجه کنند. به نظر می‌رسد، چنین فراگیرانی فاقد باورهایی هستند که آنها را نسبت به پیشرفت تحصیلی‌شان مسؤول می‌سازد. این موضوع بدان معنا است که ممکن است سطح انگیزش آنها برای موفقیت در تکالیف تحصیلی پایین باشد. الگوهای اسنادی می‌توانند تغییر یابند. هدف برنامه‌های آموزش اسناد، تغییر این الگوها است که می‌تواند موجب بهبود شگفت‌آور در الگوی عملکرد فراگیران شود(۲). معلمان باید اسنادهای مثبت و منفی که در فعالیت‌های روزمره به وجود می‌آیند را شناسایی کنند و فرصت‌هایی را برای فراگیران فراهم آورند تا بتوانند در جریان یادگیری در مورد پیامدهای اعمال و افکار خاص تأمل نمایند(۳). مربیان می‌توانند، برنامه‌های بازآموزی اسناد طراحی کرده و تلاش نمایند تا اسناد آنها را از عوامل غیرقابل کنترل به عوامل قابل کنترل تغییر دهند(٤).

در آموزش اسناد تأکید بر آن است که اسنادهای فراگیران و جهت‌گیری پیشرفت را اصلاح کنیم. به فراگیران آموزش دهیم تا شکست‌های خود را به عواملی که می‌توانند تغییر کنند، مانند دانش ناکافی، تلاش کم و راهبردهای ناموثر نسبت دهند و همچنین به آنان بیاموزیم که به جای جهت گیری عملکرد، جهت گیری تسلط داشته باشند. برای فراگیر با جهت گیری مبتنی بر عملکرد برنده شدن مهم است، ولی برای فراگیر دارای جهت گیری مبتنی بر تسلط، تعامل با محیط اهمیت دارد. آنها دوست دارند موفق شوند، اما موفقیت برای آنها به اندازه فراگیران دارای جهت‌گیری مبتنی بر عملکرد مهم نیست. در عوض به رشد مهارت‌هایشان اهمیت بیشتری می‌دهند. به فراگیران کمک کنیم تا به جای نتیجه پیشرفت (بردن یا باختن)، بر فرایند پیشرفت (یادگیری تکلیف) متمرکز شوند(۵).

پژوهشگران دریافته‌اند که فراگیران موفق اغلب یادگیرندگان خود نظم یافته هستند(۵). معلمانی که به فراگیران کمک می‌کنند تا یادگیرندگانی خودتنظیم باشند، این پیام را منتقل می‌کنند که یادگیری تجربه‌ای فردی است و به مشارکت فعال و متعهدانه فراگیر نیاز دارد. مهارت‌های خودتنظیمی در یادگیری عبارتند از:

ارزیابی یادگیری و پیامدهای مورد انتظار؛ تعیین اهداف اجرایی؛ برنامه ریزی و مدیریت زمان؛ ایجاد باور مثبت در ارتباط با توانایی خود؛ توجه و تمرکز به راهنمایی‌ها و توصیه‌های معلم؛ سازمان دهی مؤثر اطلاعات؛ تأمین محیط مناسب برای یادگیری؛ استفاده مؤثر از منابع اجتماعی؛ تمرکز روی نتایج مثبت؛ و ایجاد اسناد مناسب برای تعیین دلایل شکست و موفقیت(۵).

پژوهش‌های انجام شده در حیطه‌هایی غیر از آموزش پرستاری نشان داده‌اند مداخلات آموزشی در بهبود الگوی اسنادی فراگیران و موفقیت آنان می‌تواند نقش به سزایی داشته باشد(٦تا۹).

در سال‌های اخیر پیشرفت‌های بسیار چشمگیری در عرصه دانش پرستاری به وجود آمده است؛ به نحوی که امروزه جایگاه اصلی خود را در زمینه ارتقای سلامت، پیشگیری و درمان بیماری‌ها در تیم بهداشتی درمانی پیدا کرده است. این امر مسؤولیت پرستار را از نظر فراگیری علوم و کسب مهارت‌های فنی افزایش می‌دهد. ایجاد انگیزه در دانشجویان پرستاری برای کسب مهارت‌های علمی و عملی، مستلزم شناخت باورهای اسنادی ایشان است. الگوهای اسنادی دانشجویان پرستاری می‌بایست شناسایی و در صورت نیاز از طریق دادن الگو برای شیوه‌های خودبازبینی، خودآموزی و خودتقویتی اصلاح

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]

گردند. تربیت پرستارانی که الگوی اسنادی درونی دارند، باعث افزایش توانمندی آنان در ایفای نقش‌های مختلف آموزشی، پژوهشی و بالینی حرفه پرستاری می‌شود.
جستجو در بانک‌های اطلاعاتی مختلف نشان می‌دهد که در حوزه پرستاری مطالعه زیادی در این زمینه انجام نشده است. با توجه به تأثیر الگوی اسنادی بر رفتار و احساسات افراد، مطالعه حاضر به منظور بررسی تأثیر برنامه آموزش اسناد بر الگوی اسنادی دانشجویان پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی بیرجند انجام گرفت.

روش‌ها

در این مطالعه نیمه تجربی که در نیمسال اول سال تحصیلی ۸۹-۸۸ انجام شد، کلیه دانشجویان پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد بیرجند به عنوان نمونه در نظر گرفته شدند (۱۸۷ نفر). معیارهای ورود به این مطالعه، تمایل دانشجو به شرکت در پژوهش و انتخاب واحد در نیمسال اول سال تحصیلی ۸۹-۸۸ و معیار خروج از مطالعه، عدم تمایل به ادامه شرکت در پژوهش بود. به منظور حذف تأثیر مدت تحصیل در رشته پرستاری بر الگوی اسناد، دانشجویان هر ورودی به طور تصادفی در دو گروه کنترل و تجربی قرار گرفتند (در مجموع ۹۳ نفر در گروه کنترل و ۹٤ نفر در گروه تجربی). در شروع مطالعه به منظور تعیین الگوی اسنادی (درونی یا بیرونی) دو گروه، پرسشنامه اسناد کنترل جولیان راتر مورد استفاده قرار گرفت(۱۰). روایی و پایایی پرسشنامه در مطالعات قبلی مورد تأیید قرار گرفته است(۱۱و۱۲). در مطالعه حاضر اعتبار صوری و محتوای پرسشنامه بر اساس مروری بر مقالات تحقیقی گذشته و همچنین با نظرات ده نفر از اعضای هیأت‌علمی دانشکده‌های پرستاری تعیین شد. پس از جمع‌آوری نظرات این افراد، اصلاحات مورد نظر در پرسشنامه اعمال گردید. همچنین پایایی آن با مطالعه راهنما بر روی ۳۰ نفر از دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی بیرجند و با روش همسانی درونی و محاسبه آلفای کرونباخ تعیین گردید. آلفای کرانباخ در مطالعه حاضر ۰/۸۰ بود. این پرسشنامه که برای سنجش انتظارات افراد در باره منبع کنترل تدوین شده دارای ۲۹ ماده است که هر ماده دارای یک جفت سؤال (الف و ب) است. از آزمودنی خواسته شد از بین هر جفت سؤال یکی را انتخاب کرده و علامت بزند. راتر ۲۳ ماده از مواد این پرسشنامه را با هدف مشخص، جهت روشن شدن انتظارات افراد درباره منبع کنترل تدوین کرده و ٦ ماده دیگر هدف آزمون را با لباس مبدل دنبال می‌کند که این ماده‌های خنثی، ساختار و بعد اندازه‌گیری شده را برای آزمودنی مبهم می‌کند. نمره‌گذاری آزمودنی مبنی بر مجموع نمرات حاصل از تعداد علامت‌هایی است که در مقابل سؤالات مشخص کرده است. افرادی که نمره ۹ یا بیشتر بگیرند دارای الگوی اسنادی بیرونی و افرادی که نمره کمتر بگیرند دارای الگوی اسنادی درونی خواهند بود(۱۱).

در طی نیمسال تحصیلی، بر اساس مطالب درسی که دانشجویان درطی نیمسال مورد نظر مطالعه خواهند نمود از مطالب مذکور چهار آزمون مرحله‌ای به فاصله یک ماه برگزار گردید. قبل از هر آزمون مرحله‌ای به دانشجویان هر دو گروه فرم پرسشنامه «الف» مبنی بر تعداد ساعات مطالعه، محل مطالعه، حجم مطالب آموخته شده، وضعیت محیط مطالعه، عوامل مزاحم مطالعه و کیفیت کلی مطالعه هر یک از دانشجویان به آن‌ها داده شد. این پرسشنامه به طور هفتگی تکمیل و قبل از هر آزمون به پژوهشگر تحویل گردید. هدف از تکمیل پرسشنامه «الف» کسب تجربه‌ی خودنظارتی هنگام مطالعه توسط فراگیران بود. تجربه خودنظارتی از مهارت‌های مهم در فرایند یادگیری به شمار می‌آید. گروه کنترل و تجربی به این پرسش‌ها پاسخ دادند، تا از تاثیر توجه بیشتر به یک گروه در نتایج نهایی کاسته شود. پرسشنامه‌ها توسط پژوهشگر فقط برای گروه تجربی بررسی و راهنمایی‌های لازم برای

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]

مطالعه ی مؤثر به آنان ارائه می‌گردید. هدف از بررسی پرسشنامه‌ها اطلاع یافتن پژوهشگر از ارزیابی دانشجویان از شرایط مطالعه (تمرکز دادن آنان به شرایط محیط مطالعه) و کمک نمودن به آنان برای ایجاد محیط مناسب‌تر بوده است. این پرسشنامه‌ها راهنمای پژوهشگر برای انجام مداخله آموزشی بوده‌اند ولی چون گزارش یافته‌ها مورد نظر نبوده است اطلاعات آن به صورت آماری دسته‌بندی نشده است. و با توجه به تعداد نمونه‌های پژوهش پاسخ‌های مختلف وجود داشته است و این پاسخ‌ها جنبه کیفی داشته و مخصوص هر یک از نمونه‌ها بوده است.

فرم «ب» فقط به گروه تجربی ارائه گردید. این فرم شامل چهار سؤال در مورد ضرورت مطالعه مطالب درسی مطابق طرح درس، برداشت فراگیر از آنچه پس از یادگیری از او انتظار می‌رود و روش تقویت یا تنبیه خود که در جریان مطالعه و پس از کسب نتایج توسط دانشجو به کار گرفته می‌شد، بود. به گروه تجربی توضیحات کامل در مورد نحوه تکمیل فرم‌ها و همچنین نحوه خودگردانی مطالعه مطالب درسی داده شد. هدف از ارائه این پرسشنامه ایجاد تمرکز در فراگیران گروه تجربی بر روی اهداف مطالعه بود. به علاوه، دانشجویان گروه تجربی پس از اعلام نتایج هر آزمون مرحله‌ای فرم رتبه‌بندی اسناد برای نتایج آزمون (Attribution Rating Form of Test score ARFT) را تکمیل و پس از یک هفته به پژوهشگر تحویل دادند. هدف از بررسی پرسشنامه ARFT اطلاع یافتن پژوهشگر از ارزیابی دانشجویان نسبت به دلایل موفقیت یا عدم موفقیت آنان بوده است. این پرسشنامه‌ها راهنمای پژوهشگر برای انجام مداخله آموزشی بوده‌اند ولی چون گزارش یافته‌ها مورد نظر نبوده است اطلاعات آن به صورت آماری دسته‌بندی نشده است. و با توجه به تعداد نمونه‌های پژوهش پاسخ‌های مختلف وجود داشته است و این پاسخ‌ها جنبه کیفی داشته و مخصوص هر یک از نمونه‌ها بوده است. این آزمون از چهار گزینه سؤالی تشکیل شده بود که عبارت بودند از نظرات دانشجویان در مورد نتایجی که در آزمون کسب کرده‌اند (سؤال دو گزینه‌ای موفق و ناموفق)، چگونگی آمادگی برای آزمون، و ارائه برنامه به منظور کسب نتایج دلخواه در آزمون بعدی (سه گزینه آخر به صورت تشریحی بود). هدف استفاده از این فرم تمرین مهارت‌های خود نظارتی و یادگیری خودنظم دهی فراگیران بود. با بررسی فرم‌های رتبه‌بندی اسناد برای نتایج آزمون (ARFT) توسط پژوهشگر، نیاز آموزشی دانشجویان جهت کسب مهارت‌های فراشناختی تعیین و آموزش‌های لازم ارائه می‌گردید. برای هیچ یک از پرسشنامه‌های فوق نمره‌گذاری انجام نشد. پاسخ‌های فراگیران توسط پژوهشگر بررسی و در جهت بهبود شیوه‌های مطالعه، درک اهداف مطالعه و ارزیابی صحیح علل موفقیت و یا شکست، رهنمودهای مناسب به گروه تجربی ارائه گردید. مجدداً لازم به یادآوری است که هر سه فرم نامبرده فقط راهنمای پژوهشگر جهت ارائه آموزش‌ها به دانشجویان بوده است. مداخله ی آموزشی در این مطالعه آموزش اسناد شامل بررسی پرسشنامه و ارائه بازخورد به دانشجویان بوده است. در پایان ترم در جلسه برگزاری آزمون نهایی درس مربوطه (به تفکیک سال ورود) پس از کسب رضایت دانشجویان، پرسشنامه منبع کنترل جولیان راتر بین هر دو گروه توزیع شد و سپس پرسشنامه‌ها پس از تکمیل در همان جلسه توسط پژوهشگر جمع‌آوری گردید.

به منظور رعایت نکات اخلاق پژوهش در ابتدا اطلاعات لازم در مورد مراحل کار و برخورداری از حق انتخاب برای شرکت یا عدم شرکت در مطالعه به دانشجویان ارائه گردید و به آنان یادآوری گردید که هر زمان مایل باشند می‌توانند بدون سلب هیچ گونه امتیازی از مطالعه خارج شوند. به آنان اطمینان داده شد اطلاعات جمع‌آوری شده از آنان کاملاً محرمانه خواهد ماند و در اختیار

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]

افرادی غیر از گروه تحقیق قرار نخواهد گرفت.

پس از جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه‌ها کدگذاری و با استفاده نرم افزار SPSS-13 تجزیه و تحلیل شد. برای مقایسه میانگین نمرات اسناد قبل و بعد از مداخله آزمون t زوجی، و برای بررسی تفاوت میانگین نمرات اسناد در دو گروه شاهدو تجربی t مستقل، و همچنین آزمون مک نمار برای مقایسه تغییرات الگوی اسنادی قبل و بعد از مداخله در دو گروه استفاده گردید.

نتایج

تمامی پرسشنامه‌های توزیع شده بین دانشجویان به صورت کامل توسط آنان تکمیل و به پژوهشگر عودت داده شد. میزان برگشت پرسشنامه‌ها ۱۰۰ درصد بود. ۸/۰۲ درصد دانشجویان پسر بودند. میانگین سن دانشجویان ۳/۳±۲۱/٦۹ سال بود. نمرات کلی مربوط به باور اسنادی در هر دو گروه شاهد و تجربی در مرحله قبل از مداخله تفاوت معناداری نشان نداد (جدول ۱). لیکن پس از اجرای برنامه آموزش اسناد، میانگین نمره اسناد گروه تجربی تقلیل یافته بود؛ به عبارتی باورهای اسنادی در گروه تجربی درونی‌تر شده بود و آزمون آماری t زوج این کاهش را تأیید کرد. آزمون t زوج تفاوت معناداری را در مقایسه میانگین نمره اسناد گروه شاهد قبل و بعد از مداخله نشان نداد (p=۰/۷۹ و t=۰/۲۷) (جدول ۲). اختلاف میانگین نمرات اسناد در مراحل قبل و بعد در گروه تجربی (۲/۷٤±۱/۱۳) و در گروه شاهد (۳/٤٤±۰/۱) بود که آزمون t مستقل (p<۰/۰۱ و t=۲/٦۷) تفاوت معناداری را بین دو گروه نشان داد. به عبارت دیگر باورهای اسناد درونی در گروه تجربی نسبت به گروه شاهد ارتقا یافته بود.

جدول ۱: میانگین نمره اسناد دانشجویان و تفاوت میانگین قبل و بعد از مداخله به تفکیک گروه شاهد و تجربی

گروه	قبل از مداخله	بعد از مداخله	تفاوت میانگین	t	p
تجربی	۹/۸۸±۱/۸۹	۸/۷٦±۱/۹۳	۱/۱۳±۲/۷٤	۳/۹۹	۰/۰۰۱
شاهد	۹/۹٦±۲/۵۳	۹/۸٦±۲/٤۲	۰/۱±۳/٤٤	۰/۲۷	۰/۷۹

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در گروه تجربی، در ابتدای مداخله ۱۷ نفر (۱۸/۰۸ درصد) الگوی اسنادی درونی داشتند که این میزان در پایان مطالعه به ۹ نفر (۹/۵۷ درصد) رسید و ۷۷ نفر (۸۲/۷۹ درصد) الگوی اسناد بیرونی داشتند که در پایان مطالعه به ٤۲ نفر (٤۵/۱٦ درصد) رسید. بر اساس آزمون آماری مک‌نمار، افرادی که از الگوی بیرونی به درونی تغییر کردند به نسبت بیش از تعداد افرادی هستند که از الگوی درونی به بیرونی تغییر یافته‌اند و این تغییر به لحاظ آماری معنادار بود (p=۰/۰۰۱ و x^2=۱۵/۷۲)

بحث

در این مطالعه نیمه تجربی، تأثیر آموزش بر الگوی اسناد مورد بررسی قرار گرفت. نتایج مطالعه نشان داد اجرای برنامه آموزش اسناد در توسعه الگوی اسنادی درونی دانشجویان پرستاری مؤثر بود. این یافته مؤید نظر بنتهام است. که معتقد است الگوهای اسنادی می‌توانند تغییر یابند و مربی می‌تواند از طریق تدریس و مدل دادن برای شیوه‌های خودبازبینی، خودآموزی و خود تقویتی به تغییر الگوهای اسنادی فراگیران کمک کند(۲).

پولزر و زنگ نیز در یک مطالعه نیمه تجربی بر روی دانشجویانی که واحد درسی فیزیک را می‌گذراندند، به این نتیجه رسیدند که تکمیل فرم رتبه‌بندی اسناد برای نتایج آزمون، فرصت ارزیابی عملکرد، تفکر در مورد دلایل انجام تکالیف و تصمیم‌گیری برای شیوه‌های مطالعه و

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]

یادگیری در آینده را برای فراگیران فراهم نموده و به آنان کمک می‌کند تا فعالیت‌های یادگیری خود را هدایت نمایند و موجب شکل‌گیری اسنادهای درونی می‌شود که امکان موفقیت بعدی آنان را افزایش می‌دهد(۱۳). برکلی نیز ٦٣ نفر دانش‌آموز را که دوره شش هفته‌ای تقویت توانایی‌های خواندن را می‌گذراندند، در دو گروه شاهد و تجربی قرار داده و تأثیر آموزش اسناد را بررسی نمودند. آنها همچنین نتیجه گرفتند دانش‌آموزانی که آموزش اسناد دریافت کردند به نسبت گروه شاهد، عوامل درونی (تلاش) را در موفقیت مؤثرتر دانستند(١٤). زیگلر و استیگر نیز نتیجه گرفتند که مداخلات آموزشی در بهبود الگوی اسنادی دانش‌آموزان و موفقیت آنان تأثیر بسزایی داشته است(١٥). مقایسه یافته‌های مذکور با یافته‌های مطالعه حاضر می‌تواند مبین تشابه قابل ملاحظه فرایند تغییر الگوهای اسناد در فراگیران رشته پرستاری با فراگیران رشته‌های دیگر باشد. لذا چنین به نظر می‌رسد که ساختارهای زیر بنایی الگوهای اسناد و مداخلات انجام شده برای اصلاح و تغییر آن قابل مقایسه باشد.

پولزر و زنگ به این نتیجه رسیدند که خود ارزیابی فراگیران از طریق تکمیل فرم رتبه‌بندی اسناد برای نتایج آزمون موفقیت آنان را افزایش داده است(۱۳). هسوان و همکاران نیز دریافتند که فراگیرانی که اسناد درونی دارند از کارایی بیشتری نسبت به سایرین بر خوردارند(١٦). در توجیه این مطلب می‌توان چنین استدلال نمود که افزایش خودآگاهی فراگیران نسبت به نگرش خود در مورد دلایل شکست و موفقیت‌شان در آن‌ها انگیزه ایجاد کرده است که به بازنگری نگرش‌های خود پرداخته و اسناد درونی را در خود توسعه دهند. همچنان که قبلا ذکر گردید افرادی که دارای منبع کنترل درونی هستند، نتایج را حاصل تلاش‌های خود می‌دانند. لذا بدیهی است تلاش این افراد افزایش پیدا خواهد کرد. مطالعات بسیاری نشان داده است که صرف آگاهی از رفتار می‌تواند به تغییر آن بیانجامد. بررسی عملکرد به فرد فرصت می‌دهد که به آن نظم دهد. آموختن فرایند خود گردانی بخش مهمی از آموزش است(۱۷و۱۸). رضویه و همکاران به این نتیجه رسیدند که بین آموزش خود کفایتی در دانشجویان شرکت‌کننده در پژوهش و پیامدهای مثبت تحصیلی رابطه آماری معنا داری وجود دارد(۱۷).

به نظر می‌رسد مربیان پرستاری با استفاده از مداخلاتی که قادر به تغییر در الگوهای اسنادی و گرایش آن‌ها به سمت الگوهای اسنادی درونی باشند، می‌توانند بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان پرستاری تأثیر مثبتی داشته باشند و در آماده‌سازی پرستارانی با صلاحیت و شایسته مفید واقع شوند. در تأیید این ادعا می‌توان به مطالعه ولی‌زاده و همکاران که در آن ارتباط ویژگی‌های یادگیری (شیوه‌های مطالعه، منبع کنترل و مؤلفه‌های خود نظم‌دهی) و پیشرفت تحصیلی دانشجویان پرستاری و مامایی بررسی شده است، اشاره کرد. نتایج این مطالعه نشان داد ارتباط معنادار بین منبع کنترل و راهبردهای انگیزشی برای یادگیری با پیشرفت تحصیلی وجود دارد(۱۱). همچنین حسن‌زاده در پژوهشی تحت عنوان «رابطه بین انگیزش، منبع کنترل و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان» نشان داد که بین منبع کنترل درونی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ارتباط معنادار وجود دارد(۹).

از محدودیت‌های این مطالعه، انجام تحقیق در یک دانشکده و مشکلات عدم تعمیم‌پذیری نتایج می‌باشد. لذا جهت افزایش تعمیم‌پذیری نتایج مربوط به تغییر الگوی اسنادی دانشجویان پرستاری انجام مطالعات مشابه در سایر دانشکده‌ها ضروری به نظر می‌رسد. همچنین پیشنهاد می‌گردد جهت بررسی تأثیر مدت زمان انجام مداخله بر نتایج کوتاه مدت و دراز مدت تغییر الگوی اسنادی دانشجویان پرستاری مطالعات دیگری با مدت زمان‌های مختلف مداخله صورت گیرد.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج مطالعه حاضر و مؤثر بودن نقش آموزش بر الگوی اسنادی دانشجویان پیشنهاد می‌شود روش‌های درست اسناد به دانشجویان آموزش داده شود تا با تلاش و پشتکار و مسؤولیت‌پذیری در قبال شکست‌ها به موفقیت تحصیلی دست یابند. برگزاری دوره‌های فشرده کارگاه آموزشی یا سمینار در خصوص «نظریه اسناد و ارتباط آن با یادگیری و آموزش» برای مربیان آموزش پرستاری و نیز برای اعتلای یادگیری دانشجویان در بدو ورود به دانشگاه پیشنهاد می‌شود. همچنین انجام مطالعاتی با فرصت زمانی بیشتر در این خصوص توصیه می‌گردد.

قدردانی

پژوهشگران از کلیه دانشجویانی که بدون همکاری آنها انجام این پژوهش امکان‌پذیر نبود، سپاس‌گزارند.

منابع

1. Karimi Y. [Educational psychology]. 7th ed. Tehran: Arasbaran; 2006. [Persian]
2. Biabangard E, Nemati A. [Educational psychology].Bentham s. Tehran: Roshd; 2005. [Persian]
3. Solayman Poor J. [Fields of teaching and learning in the process of thinking]. Marzino RJ. 1st. Tonekabon: Islamic Azad University; 2004. [Persian]
4. Seyyed Mohammadi Y. [Theories of human learning].Lefranso GR. 1st. Tehran: Nashre Ravan; 2003. [Persian]
5. Biabangard E. [Educational psychology, psychology of learning and education]. 1st. Tehran: Nashre Virayesh; 2005. [Persian]
6. Bahrami F, Rezvan SH. [Barrasiye rabeteye bayne angizeshe pishrafte tahsiliye daneshamoozane dokhtar va pesare doreye motavaseteye shahre Isfehan ba vijegihaye amozeshgahiye anan]. Majalleye Pajooheshhaye Tarbiati va Ravanshenakhti daneshgahe isfehan. 2006; 2(2): 28-45. [Persian]
7. Jabbari H, khodapanahi MK, Heydari M. [Barrasiye moghayeseiye daneshjoyan az lahaze mosnade mahar gozariye, bavarhaye angizeshi va rahbordhaye yadgiriye khod nazm dade shode]. Majalleye Ravanshenasi. 2003; 7(2): 98-111. [Persian]
8. Jafari D. [Barrasiye asar bakhshiye amozeshe bazsaziye shenakhti bar kaheshe mizane darmandegiye amokhte shodeye daneshamozane pesare shahre hamadan]. [Cited 2012 Feb 2]. Available from: http://thesis.ui.ac.ir/abstracts/edu/eleven33.htm [Persian]
9. Hasan Zade R. [Rabeteye bayne angizesh, manbae control va pishrafte tahsili Daneshamozan]. Review Quarterly Journal of Educational Innovations. 2002; 2: 107-120. [Persian]
10- Marsh HW, Richards GE. The Rotter Locus of Control Scale: The comparison of alternative response formats and implications for reliability, validity and dimensionality. J. Res. Pers. 1986; 20(4): 509-528.
11. Valizadeh L, Fathi Azar E, Zamanzadeh V. [The Relationship between Learning Characteristics and Academic Achievement in Nursing and Midwifery Students] Iranian Journal of Medical Education. 2008; 7 (2): 443-450. [Persian]
12. Bagher zade Ladari R, Sadeghi MR, Haghshenas MR, Musavi SE,Yazdani Charati J. [Rabeteye manbae control ba pishrafte tahsili dar daneshjoyane daneshgah Olum Pezeshki mazandaran dar sale tahsili 88-89].Majalleye Daneshgahe Olum Pezeshkiye Mazandaran. 2010. 77(20):30-35. [Persian]
13. Poelzer HG, Zeng L. A Teaching Intervention to Increase Achievement of Hispanic Non science Major Taking Physical Science Course. J Coll Sci Teach. 2008; 38(1): 59-64.
14. Berkeley S. Reading Comprehension Strategy Instruction and Attribution Retraining for Secondary Student with Disabilities. [Dissertation] Fairfax: George Mason University. 2007.
15. Ziegler A, Stoeger H. Evaluation of an attributional retraining to reduce gender differences in chemistry instruction. High Abil Stud. 2004; 15(1): 63-83.
16. Hsuan P, Hsich P, Shaller T. Implications from self-efficacy and attribution theories for an understanding of undergraduates' motivation in a foreign language course. Contemp Educ Psychol. 2008; 33(4): 513-532.
17. Razaviye A, Latifian M, Fooladchang M. [Barrasiye moghayeseiye tasire amozeshe maharathaye khodgardani va afzayeshe bavarhaye khod basandegi bar karkarde tahsiliye daneshamozan].Andishehaye

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]

Novine Tarbiati. 2006; 2(3-4):7-26. [Persian]
18. Solayman Nejad A, SHahraray M. [Ertebate manbae control va khodtanzimi ba pishrafte tahsili]. Ravanshenasi va Olum Tarbiati. 2001; 31(2): 175-198. Available from: http://journals.ut.ac.ir/page/download-LHNDPzBuA3k.artdl [Persian]

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]

The Effect of Training on Attributional Patterns among Nursing Students of Islamic Azad University-Birjand Branch

Shahin Taghi[1], Seyed Abolfazl Vaghar seyedin[2], Mahdjoube Goldani moghadam[4], Seyed Mohammad Ali Tabatabaei[3],

Abstract

Introduction: *Considering the effect of the attributional pattern on the individuals' behavior and feelings, nursing instructors should alter undesirable attributions that make students irresponsible toward learning activities. The current study was aimed to investigate the effect of attribution training on the attributional pattern among nursing students of Islamic Azad University-Birjand Branch in the academic year 2009-2010.*
Methods: *In this quasi-experimental study, 187 nursing students in Birjand branch of Islamic Azad University were randomly assigned to control (n=93) and experimental (n=94) groups. At the beginning, using Julian Rotter's locus of control Scale, participants' attributional patterns were evaluated. The experimental group received an attribution training program. Then, at the end of study, the students' attributional patterns were again reassessed. Data were analyzed using independent T, paired T, and McNemar's tests.*
Results: *At the beginning of study, the mean attribution score showed an external locus of control pattern in both groups. At the end of the intervention, the mean attribution score of experimental group had decreased significantly (from 9.88±1.89 to 8.76±1.93), which indicated acquisition of an internal locus of control pattern among the experimental group. There was not significant change in the mean attribution score in the control group. There was a significant difference between the mean of score changes in the two groups. That is, the experimental group acquired a more internal locus of control pattern than the control group.*
Conclusion: *It seems that attributional training could be considered for nursing students at the beginning of their admission to the university.*

Keywords: Attributional pattern, Nursing students, Training, Self-directed learning

Addresses:
[1](✉) Instructor, Department of Nursing, Islamic Azad University-Birjand Branch, Birjand, Iran.
Email:shahintaghi@ymail.com
[2]Assistant Professor,Department of Nursing, Islamic Azad University-Birjand Branch, Birjand, Iran.
Email:waghars@yahoo.com
[3] Resident of Orthodontics, Yazd University of Medical Sciences, Yazd, Iran.
Email:mahdjoubegoldanimoghadam@yahoo.com
[4] Dentist, E-mail: alitabatabaei89@yahoo.com

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]